

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. maja 1882.

Obseg: O prenapredbi dednega nasledja pri kmetiskem posestvu. — O zavarovanji živine. (Konec.) — Kako bi se pregnale poljske miši. — Kako se polži pokončajo. — Poziv gospodom županom. — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dal.) — Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski. (Konec.) — Popotne črtice. (Dalje.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**O prenapredbi dednega nasledja pri kmetiskem posestvu.**

C. kr. ministerstvo poljedelstva stavilo je, kakor smo v „Novicah“ poročali, vprašanje, ako bi ne bilo mogoĉe s prenapredbo kmetiskega dednega nasledja oziroma s predrugaĉenjem nekaterih sedaj veljavnih toĉk drŹavljanskega zakona, kakor tudi z vpeljavo tako zvane dvorne prave, odstraniti glavni vzrok vedno veĉega zadolŹenja kmetiskega stanu ter zagotoviti s to prenapredbo prihodnost kmetijstva.

Kmetijski krogi, posebno kmetijske druŹbe in druŹtva pretresujejo povsod jako Źivahno to vprašanje in zelo razliĉno na-nj odgovarjajo. Edini so vsile v tem, da se mora kmetu na vsak naĉin pomagati, da se ta stan, ki je glavni steber drŹavnega Źivljenja, ne razruŹi ter popolnem ne propade. Ali kako to priĉeti, o tem so mnenja jako razliĉna, kakor so tudi o koristi in o vspehu prenapredbe dednega nasledja eni teh, drugi zopet nasprotnih misli. Ko ena stranka priznava, da bode ta prenapredbe za kmetijski naŹ stan jako zdravilna, oĉita se jej od druge strani, da bode pri gotovem vspehu imela tudi svojo slabo stran, kajti ako se uŹe hoĉe omejiti dedno nasledje, prepovedati morala bi se tudi prosta razdelitev posestva. Ker se pa prosta razdelitev posestev brez vseh tehtnih vzrokov prepovedati ne more, bi toraj taka prenapredba dednega nasledja imela le redkokrat vpliv na prospeh naŹega kmetijstva in to sicer uŹe iz tega vzroka, ker se ne more doloĉiti, ali je merodajno v prvi vrsti posestvo (objekt), ali pa subjekt, to je posestnik.

Ako to stvar natanĉneje premislimo, previdimo, da je reŹitev tega vpraŹanja jako teŹavna.

TeŹav, katere tej prenapredbi nasprotujejo, nam ni mogoĉe tu naŹteti, ampak poskusiti hoĉemo samo pokazati pot, po kateri bi bilo mogoĉe dospeti do prenapredbe dednega nasledja pri kmetiskem stanu, katera bi imela gotovo nekoliko vpliva na zbolŹsanje kmetiskega stanŹ.

Glavni pogoji, ako hoĉemo s tako postavo v resnici pomagati naŹemu kmetu, so sledeĉi:

Ako hoĉemo ohraniti drŹavi delajoĉ in krepak kmetijsk stan, prepovedati morala bi se v prvi vrsti, da se

posestva ne smejo razprodajati tako na drobno, da taki kosi veĉ svojih posestnikov Źiveti ne morejo.

Drugiĉ gledati bilo bi na to, da bi bilo vsakemu, kdor prevzame posestvo po svojem oĉetu, mogoĉe primerno Źiveti, kar je pa navadno jako teŹavno, ker mora dediĉ svojim sodediĉem toliko izplaĉati, da mu nazadnje ostane samo zadolŹeno posestvo. Tretjiĉ ne sme bi se pa zraven tega tudi pravice sodediĉev tako rekoĉ z nogami teptati. (Dal. prih.)

O zavarovanji Źivine.

Spisal Ivan Arh.

(Konec.)

Pogledimo si Źe v kratkem, kako se morajo ustrojiti zavarovalnice zoper kuŹne bolezni. Skoro ni treba Źe posebe omeniti, da tukaj ne morejo veljati naĉela, ki so za zavode zoper nekuŹne bolezni praktiĉna in dobra. Take bolezni, vsled katerih pogine dostikrat skoro vsa Źivina vse okolice, zahtevajo tudi veliko zavarovalnico. Na vprašanje, kakoŹno naĉelo bi se mu imelo podloŹiti, ono vzajemnosti ali ono akcij, moramo odgovarjati, da bi se teŹko naŹla druŹba na akcije osnovana, katera bi prevzemala riske le za kuŹne bolezni, in katera bi vendar ne zahtevala tako visokih premij, da bi se sploh na razŹirjenje med kmeti misliti dalo. Delniĉarji riskirali bi svoje v akcijah naloŹeno premoŹenje, in zato bi zahtevali tako visoke obresti, da bi se zavarovanje vsled tega zelo podraŹilo. Posestnik bi rajŹi zaupal svoji sreĉi, kakor da bi plaĉeval nepri- merno visoko premijo. Zavarovalnica na delnice tudi ne more dati zavarovancu zadostno gotovosti, kajti tudi najveĉi akcijski kapital ne zadostuje, ĉe se huda kuga mahoma razŹiri. Ako bi drŹava garantirala tako druŹbo, bil bi posestnik sicer zagotovljen, da se mu Źkoda povrne, a premije ostale bi vendar le jako visoke. Zavarovanci morajo po svojih premijah ne samo vso Źkodo doplaĉati, ampak tudi za rezervni fond, to je po akcijonarih doplaĉani kapital, morajo obresti plaĉati. Za znesek teh obresti je zavarovalnica na delnice na vsak naĉin draŹja od vzajemne. Vzajemna se dŹ ravno tako dobro ustrojiti, kakor prva, torej bi ona bila dosti boljŹa, ker je cenejŹa.

DrŹava ima dolŹnost, da nadzoruje zavarovalnice, kajti posamezna oseba iz druŹtvenega koneĉnega raĉuna niĉesar razvideti ne more. Tem bolj bi pri zavarovanji kuŹnih bolezni trebalo drŹavnega nadzorstva, ker smo

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. maja 1882.

Obseg: O prenearedbi dednega nasledja pri kmetskem posestvu. (Dalje.) — Zakaj krave zvržejo? — Gospodarske novice. — Obrtniška novica. — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dalje in konec.) — O tržaški razstavi. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. — Upor v spodnji Dalmaciji (to je, v Krivošiji), Hercegovini in Bosni. (Dalje.) — Popotne črtice. (Dalje in konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**O prenearedbi dednega nasledja pri kmetskem posestvu.**

(Dalje.)

Tako imenovana hanoveranska postava (Höferrolle) hoče zapreči delenje kmetskih posestev med dediče in le enemu izročiti posestvo; njemu bi pripadalo po tej postavi tudi več premoženja, kakor določuje naš dedni zakon. Ako bi se ta postava pri nas v Avstriji vpe-ljala, dosegli bi ž njo v resnici, da bi tu se posestva preveč ne mogla cepiti, ter bi tudi dediču posestva bilo mogoče na njem dobro izhajati, kar mu ni lahko, ako mora svojim sodedičem mnogo izplačati. Dosegli bi torej prvo in drugo že navedeno točko, nikdar pa tretje ne in ta je: sodediči prišli bi na ta način skorej ob vse sedanje pravice, kar bi bilo za vso državo slabo, kajti take razmere imele bi gotovo slab vpliv na vse družbinsko življenje.

Mi smo, kakor smo že prej povedali, proti razdelitvi posestva; mi smo tudi za to, da mora imeti isti, ki prevzame posestvo, nekoliko predstva pred svojimi sodediči, ker mora ravno on prenašati vse težave, sitnosti, skrbi in škodo gospodarstva; ko sodediči dobivajo brez vsega truda vžitek od svojih dedinskih deležev, kateri so navadno na posestvu vknjiženi (intabulirani) ali pa obstojé iz kapitala, ki je na obresti naložen.

Mi bi bili toraj teh misli, razdelitev kmetskih posestev v dedinskih slučajih na ta način obvarovati, da bi se sodediči z denarjem izplačali, ne da bi se oni potem na posestvo z visokimi obrestmi intabulirati zamogli, kajti ko je treba potem kapital, to je, dedinski delež, izplačati, pride posestnik navadno v največo stisko.

Profesor dr. Wilhelm predlaga, da bi se morali vsi dedinski dolgovi, ki nastanejo pri razdelitvi kmetskih posestev, spremeniti v neodpovedljive dolgove, namesto katerih bi se izdali za sodediče obrestni papirji, ki bi se leto za letom razdolževali (annuitete).

Lastnik tacega papirja zamenjal bi ga, kedar bi potreboval denar, da si na pr. nakupi kako posestvo ali pa prične kako obrtnijo.

Izpeljati morala bi pa to stvar na vsak način država, oziroma deželna vlada, in sicer na ta način, da bi se osnovala pri državnih ali pa pri deželnih denarniških uradih posebne denarnice za dedinske dolgove

(Erbschuldenkassen). Take denarnice naj bi izdajale obrestne papirje ter bi sprejemale tisti denar, katerega bi posestnik vsako leto v razdolževanje (amortizacijo) dedinskega dolga z drugimi davki vred vplačeval. Na ta način bilo bi mogoče, vsako leto več ali manj takega obrestnega papirja izžrebat (izlozati) in ga izplačati.

Nastal bi na ta način nov papir, ki bi bil podoben zastavnim listom in obligacijam zemljiške odveze. Tak papir imel bi gotovost in vsak, ki svoj denar rajše naloži gotovo, kakor pa na visoke obresti, bo si ga nakupil. Omeniti moramo, da bodo obligacije zemljiške odveze kmalu vse izplačane, toraj bi se na mesto njih lahko izdal nov papir ali nove dolžna pisma z enakim značajem, ki bi bil kapitalistom ravno tako priljubljen, kakor prej imenovane obligacije.

(Konec prihodnjich.)

Zakaj krave zvržejo? *)

Zvrženje zamore pri kravah več vzrokov imeti, katerih ni treba vseh tukaj navajati, ker jih kmetovalci iz lastne skušnje še precéj poznajo.

Navesti hočem le nekatere manj znane. Dostikrat zakrivi zvrženje od glivic napadena krma, posebno škodljivi so v tem obziru rženi rožički, snet in mokra rôsa. Rija ni tolikanj škodljiva.

Rženi rožički so, kakor znano, kar naravnost za odpravo sadu špeciélno sredstvo; če se torej v krmi nahajajo, je to brejim kravam prav škodljivo. Zato naj se skrbno pazi, da se sè zunjem, katero se brejim kravam v obliki debele moke — šrota — poklada, tudi rožičkov ne ponudi. Rožički se, razun na rži, tudi na drugih travah prikazujejo, in dostikrat v prav veliki množini. Kjer je to iz skušnje slučajno, naj se trava prav gotovo ali v pričetku cvetja, ali pa sredi cvetja pokosi, kajti s tako zgodnjo košnjo si svoje seno pred rožički obvarujemo, ker ti nastanejo še le po cvetju. Senožeti, katere se le enkrat kosijo, kosijo se navadno veliko pozneje kakor one, katere dajejo po dve ali celó tri košnje; vsled tega je kaj lahko mogoče, da postane seno enokošnih senožeti rožičkasto, drugo ne. Pa tudi na samo dvokošni senožeti postane senó lahko rožičkasto, in to potem, ako obstojé njene trave večinoma iz zgodaj dozorečih rastlin, kakor iz lisičjega repa, klop-

*) Iz družega letnika „Kmetovalca“.

prstjo pokrije. Razpoke in posedanje naj se s tlačanjem odpravijo, da ne pride zrak ali dež do zelenjave.

Če nam dež pri košnji detelje ali sena nagaja, nam taka skisana piča veliko koristi.

O slani.

(Dopis iz močvirja.)

Tri dni zaporedoma je bila slana, toda škodovala je le na visoki, slabo vdelani šotni plasti ležečim njivam, med tem, ko se fižol in krompir na nizkem izrezanem svetu za ta mraz zmenil ni. A nezgoda tudi tod izostala ni. Po burji na moč ohlajeni svet zmrznil je na vnebohoda dan popolnoma deloma 2 cm. na globoko. Na jasno vzhajajoče solnce poparilo je zgodnji krompir in fižol, kar ga je tačas zunaj bilo, ne samo do zemlje, ampak tudi v zemljo, rž, celó oves, detelje in bolj žlahne trave so poškodovane in od mraza tako ostrupene, da se je slabe letine bati. A tudi trdincem je mraz krompir posmodil, le na visokem in v zatišji ležečim njivam se mraz ne pozná.

Krompir si bo še opomogel tam, kjer prevelik ni bil in kjer mu je bilo dobro postreženo, a na pustih njivah in kjer je uže grme delal, ni kaj prida vžitka pričakovati. Na zlabih šotnih njivah je pa rž tako pozebila, da se je pričela sušiti. Zanimivo je, da je na požganem vgnojenem ter izrezanem svetu rastlina proti mrazu mnogo manj občutljiva, nego na slabo vdelanem šotnem. To gotovo od tod, ker se z udelovanjem in drobljenjem šote šotni poli moč jemlje, izpuhtevati vlago, katere je nepričeta šota kakor goba napojena.

Kaj je početi, da bi se tacih nezgod po moči ognili? Fižol, ki ni bil še ves zunaj, se posadi, a s krompirjem se ne dá tako delati, kajti ne vé se, kateri je popolnem ob moč prišel, in ko bi ga posadili zopet, pognal bi ozebljeni, kakor tudi na novo vsajeni, slednjič bi bila vsa njiva gosto preraščena, a mestu krompirja pridelale bi se šiške. Mnogo je tacih, ki trdijo v jeseni in spomladi pozno sejati, krompir in fižol saditi pa še le koncem meseca maja. Rž pozno sejana, porata le malokedaj, krompir pa nikoli, kajti ta ne dozori in pozno v jeseni, ko bi se mislilo, da je dozorel, se ga lupina ne drži, deloma segnjije na njivi, deloma v kleti, kar ga ostane, ima pa okus, kakor žajfa.

Fižol, ki potrebuje večinom 4 mesece in pol, da dozori, pozno sajen, ne dozori, če mu tudi na jesen mraz prizanese. Edino sredstvo tem nezgodam po moči v okom priti, je pridno usuševanje in umetno obdelovanje.

Dosedanje skušnje potrjujejo, da je krompir slednji čas prve dni majnika, fižol pa do srede majnika saditi, da sad popolnem dozori in da ga med rastjo rja ne zatare; len le malokedaj kaj pridelal.

Zakaj krave zvržejo?

(Konec.)

Najbolje zanesljivo si obvarujemo turšico teh bul, ako seme z bakrenim vitrijolom tako le pacamo ali lužimo: Na 275 litrov pšenice vzamemo $\frac{1}{2}$ kilograma bakrenega vitrijola, katerega moramo raztolči, v vroči vodi raztopiti, ter s toliko množino mrzle vode pomešati, da stopi tekočina, katera se v kak bedniček zlije, še za dobro dlan čez pozneje v njo vsuto pšenico. Vode potrebujemo v to svrhu blizo 103 litrov, in tako zadbimo blizo $\frac{1}{2}$ ‰ raztopline. Pšenico moramo večkrat premešati, vso na površje splavajočo pa posneti, ona ni

za seme dobra. Pšenico moramo celih 12 ur v tekočini pustiti, potem pa ven pobrati ter raztegnjeno večkrat pridno premešati. Po preteku malih ur je pšenica toliko suha, da jo zamoremo z roko, čez 24 ur pa tudi uže z mašino sejati. Močno snetljava pšenica se mora dalje časa, 14 do 16 ur tako lužiti. Kaljivoati $\frac{1}{2}$ ‰ raztopline, kakor to skušnje učé, čisto nič ne škodi, vendar ravnamo pametno, če ne rabimo za seme s parno mlatilnico izmlačene pšenice.

Od vseh sort mokre rose je posebno tako zvana „perenospora“ sumljiva. Ona se prikazuje navadno na spodnji strani listja, katero z neko belo skorjico prevlači. Pod drobnogledom spoznamo lahko, da obstoji cela skorjica iz drevnato razprostrtih glivičnih niti, katere rastejo iz dihalnih luknjic listja. Na vrhah posameznih odrastkov nastajajo tako zvane spore, organi, s katerimi se ta rastlinica pomnožuje. Bolj kakor žitu so mokre rose grahu in grašici škodljive.

En vzrok zvrženja vse drugačne narave nastane pa tudi lahko, če pokladamo še tako izbrano klajo; on obstoji v normalnem sestavljanji krvi. Jasno je uže pričano, da postane v 5. do 7. meseci brejosti kri redno rudečih krvinih telesc revnejša; kri zgubi pa tudi lahko preveč telesc, kar bistveno pospešuje zvrženje. Kdor se hoče pred tako škodo kolikor mogoče zavarovati, ravna dobro, ako v letih in krajih, v katerih se zvrženje pogostoma prikazuje, kravam nekoliko železnega vitrijola ponudi, najboljše uže od 2. in 3. meseca naprej. Srednjim kravam se sme 3 do 4 grame na dan dati in to do 7. meseca brejosti. Vitrijol se v vodi raztopi, ter čez rezanico in sploh parjeno klajo zlije. Večkrat nastopi zvrženje tudi epidemično, vsled nekega okuženja, prouzročenega po prav majhnih glivicah „bakterijah“, katere se na maternici zbirajo in na to čudno šegačno uplivajo. Ta šegačljivost sega lahko globoko in prouzročuje zvrženje. Kjer se kaj enacega prikaže, je najboljše, da se vsaka krava, o kateri se zamore soditi, da bode zrvгла, koj od drugih v poseben hlev loči. Ako se je pa zvrženje vendar le v skupnem hlevu vršilo, potem se ne sme zamuditi vse izvržene dele koj odstraniti, jih globoko zakopati, kravo samo pa v drug hlev preseliti. Prostor, kjer je krava stala, se mora koj do čistega izkidati, osnažiti ter s karbolično kislino razkužiti; v ta namen zadostuje 1 del kisline na 80 do 100 delov vode. Kjer se zvrženje epidemično prikaže, bi tudi svetoval kravam po dvakrat na teden z volno gobo, pomočeno v tekočino obstoječo iz 1 grama salicilne kisline na 2 litra čiste deževnice maternice izpirati.

O pre naredbi dednega nasledja pri kmetskem posestvu.

(Konec.)

Ugovarjalo bi se lahko temu predlogu, da bi bil posestnik preveč obložen, ker bi moral zraven rednega davka plačevati tudi letne doneske za izplačevanje svojih sodedičev. Da bi bili posestniki v resnici nekoliko obloženi, je istina, ki se ne dá predrugačiti, ako hočemo pravice sodedičev varovati. Da bi pa to vsakoletno izplačevanje posestnika preveč ne težilo, napravila bi se stvar tako, da bi se tirjala od posestnika vsako leto le tako mala svota, da bi bil ves denar, katerega je dolžan svojim sodedičem izplačan (amortiziran), v kakih 25 do 40 letih. Se ve da bi se ta čas istim posestnikom, ki lahko preje plačajo, utegnil skrajšati. Ako bi se ves dolg raztegnil na 25 do 40 let, bila bi vsakoletna poplača tako nizka, da bi zaradi tega vsak vsaj nekoliko skrben gospodar lahko shajal.

Od druge strani lahko bi se nam reklo, da je uže sedaj mogoče dedne dolgove spremeniti v anuitetne, to je v take, ki se lahko na več let izplačujejo, in sicer pri zemljiščnih denarnih zavodih, pri hranilnicah itd., ki prav rade posojujejo na posestva denar. Kdor pa pozna težave in stroške, predno se od takih zavodov dobi denar, kdor vé, kako visoke obresti tirjajo hranilnice, in komur je znano, da taki denarni zavodi posojujejo le na nezadolžena posestva — in koliko je še takih! — sprevidel bode vsak, da je posestnik največkrat primoran, iskati denarne pomoči pri oderutih, ki ga nazadnje navadno na boben spravijo. Ako bi pa državne denarnice to stvar prevzele, bili bi letni izplačevalni stroški le nizki ter bi se z drugimi davki vred odrajtovali, kar bi bilo jako pripravno in ne drago.

Marsikdo si bi mislil: vsaj ni treba, da bi se država mešala v privatne zadeve državljanov. Ali temu nasproti lahko povemo, da se država dostikrat v privatni stvari vtika, ter državljanom dela včasih tudi nepotrebne sitnosti. Država pa vendar vé, da ne sme lahkomišljeno gledati, kako kmetijski glavni steber države od dne do dne propada. Sveta dolžnost države je, zopet okrepčati uže oslabeledi kmetijski stan.

E. Kramar.

O tržaški razstavi.

(Konec.)

Za kmetijski oddelek te razstave so splošne določbe, ob kratkem posnete, najvažnejše te:

Razstavljavci se imajo najdalje do 15. junija t. l. pismeno oglasiti pri razstavnem odboru v Trstu in razen svojega imena in bivališča naznaniti tudi, kaj in koliko nameravajo razstaviti, da se more še o pravem času sestaviti splošni zapisnik, ki se ima razglasiti še pred razstavo.

Kar se tiče rastlin, mora imeti vsaka napis, ki pové njeno rastlinstvo ali botanično in pa vrstno ime; tudi mora imeti povrstno številko. Vse to se mora zapisati tudi v zapisnik, kateri se pošlje ali izroči komisiji. Prosijo pa se razstavljavci, naj bi žive ali zelene (frišne) cvetlične šopke, dekoracije in vrtne rastline tu in sem, kolikorkrat bo potrebno, premenjevali.

Mestnine je plačati:

Za štirjaški meter: I. v pokritem prostoru: a) za kurentni meter čela do 0.75 metra globočine ob stenah uštevši visočino 1.5 metra 5 gold. 50 kr.; b) za kvadratni meter večje globočine 10 gold.; c) za vsak čez 1.5 metra sezajoči kvadraten meter prostora ob steni 3 gold.; d) za kvadraten meter tal pri prosto stoječih predmetih 13 gold.; II. v parku: a) na planem za vsak kvadraten meter 3 gold., b) na prostoru, ki se ima razstavljavcu pripraviti, 4 gold. Deli metra zaračunajo se za celega. Kdor razstavi zbirke nižjega obrtstva, utegne se mu v posebnih, ozira vrednih slučajih znižati mestnina.

Darila ali premije, katere prisoja posebna komisija (jury), so častni diplomi, medalije, častne omembe (pohvala) in denarna darila.

V tem razredu razstavljale se bodo te rastline in pridelki:

Žito vsake vrste, sočivje, semena, ki dajo olje, lanene rastline in barvene (na pr. žafran), koreni in sočnate korenine (krompir itd.), dišeča in zdravilna zelišča, krmne rastline, vrtna in poljska zelenjava, posamezno in v zbirkah, za shranitev pripravljena zelenjava in sočivje vsake vrste, zbirke vrtnih semen, vrtna zemlja in vrtni gnoj.

V sadjerejskem razredu se bo razstavljalo: Svežno (frišno) sadje, mehko in trdo, grozdje, zbirke

svežnega sadja, sadna drevesa v posodah izrejena (le grozdna trta zavoljo nevarnosti pred trtno ušjo ne), suho in prinarejeno sadje itd.

V gozdarski razred se bo sprejemalo: Čreslovinske in strojarske tvarine, semena raznih gozdnih dreves, les za razne stavbe in tesarije, izdelki iz lesa, tudi drugi gozdni pridelki (skorja, smola, gobe, mah itd.), drva, oglje itd.

Potem pride vse, kar se dobi od živine in živali sploh, katere človek redi, tako kože, volna, mast, med, vosek, surovo maslo, sir itd.

Tudi kmetijsko orodje in razni stroji za vrt, njivo in travnik, sejalnice, kosilnice itd., pa tudi modeli in orodje za gozdarske pridelke, kakor pile (žage), rezalnice za tanje dilje itd., kar se dandanes pri obdelovanju lesa rabi.

Svoj oddelek imajo tudi vsakovrstni načrti in modeli za kmetijska poslopja hleva, gnojišča, namakanje polja in travnikov itd., potem ribško orodje in ribarstvo po tekočih vodah.

Slednjič je tu še razred za kmetijsko književnost, časopisje in podučne spise ter razglasila, znanstvene zbirke te vrste, podobe, modele in ponarejeno sadje itd., sploh kar služi kmetijstvu za izgled in poduk.

Od 5. do 15. septembra t. l. bo pa še posebna razstava pridelkov in rastlin umetnega vrtnarstva, o kateri je izdan tudi obširen program, katerega si lahko vsak ogleda pri trgovinski in obrtni zbornici kranjski.

Toliko za zdaj o tržaški razstavi. Nadrobneja pojasnila o vsaki tu omenjenih stvari, kakor smo uže zadnjič omenili, dobi lahko vsak pismeno ali ustmeno pri kmetijski in obrtni zbornici kranjski v Ljubljani v stari „kresiji“.

Natoroznanske stvari.

Naravoslovska pisma.

Spisuje Ivan Š—c.

1. Lakota hujša.

Človek se trudi in dela od rojstva do groba, giblje in prestavlja svoje telo skoraj noč in dan, dokler se ne vleže k večnemu počitku. A pri tem premikanji in delovanji bi kmalu onemogel, ko bi od zunaj ne dobival podpore, z eno besedo, ko bi ne jedel. Kolikor ust na svetu — toliko jih zeva na dan; nekatera z večim, druga z manjšim vspehom, nekaj pa vsaka vjamejo.

Kar veljá o človeku, to opazujemo tudi pri živalih. Njihovo življenje se oznanuje enako našemu v pregibanji, in to pregibanje nastaja vsled razpada živalske tvarine. Življenje tedaj porabi tvarino in jo spreminja v razne druge snovi. Ako telo teh ne more porabiti, vrže jih od sebe in se ne zmeni več za nje. To opravilo ima vsako živalsko telo in lahko je razumljivo, da mora poginiti prej ali pozneje vsaka žival, če se ne nadomesté porabljene tvarine, to je, če ne vživa jedil. Zraven jedil pa so važni tudi živalski udje; ti morajo biti zdravi, da zamorejo jedil donášati in jih spreminjati; pri bolnih udih ne pomaga noben živež, nobena pečenka ne hasne telesu, dokler udje ne ozdravijo; narobe pa tudi udje oslabé brez hrane in konečno zbolé.

Živež in delovanje udov je toraj glavni pogoj življenju, živalskemu, kakor tudi človeškemu. Ako pa hočemo te pogoje in glavne stebre življenja natančneje spoznati, moramo razne poskuse delati z živalskim telesom; te poskušnje so sicer težavne, a jako važne za